Q. D. B. V.

EXERCITATIONEM INAUGURALEM

DE

POLYPO CORDIS,

EX AUCTORITATE
GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS

PRÆSIDE

D. JO. GOTHOFREDO
BERGERO,

ANATOM. ET BOTAN. P. P.

PRO LICENTIA

SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES
ET PRIVILEGIA CONSEQVENDI

P. P.

JO. RAPHAEL PRETTEN,

NUMBURG. MISN.

AD DIEM XII. SEPTEMBRIS A. MDCLXXXIX.
HORIS ANTE ET POST MERIDIEM
SOLITIS.

WITTENBERGÆ,
Typis C. FINCELII.

DE
POLYPO CORDIS
EXERCITATIO INAUGURALIS.

COR, ſi non primus, tamen primarius eſt atq; faberrimus corporis muſculus, cujus machina fibrarum ductu tam eleganti eoqve contrario, in modum helicis aut cochleæ, contortarum componitur, ut mira ad motum propenſione gaudeat. Qvo qvidem ſuo motu facili perpetuoqve vitam noſtram inchoat atqve conſervat, & primum proinde vivens, ultimumq; moriens jure ſuo dicitur; non qvod benefici inſtar vitæ ſideris de ſuo ſinu flammas ignemqve eructet, & hujus vivificis radiis cerebrum partesqve reliqvas colluſtret; ſed qvia iſte, aurei fons liqvoris, hujus calentibus rivulis univerſi corporis machinam circumluit & animat, atqve vitalis illius ſangvinis ſpirituumqve circuli antliam conſtituit; ut ipſe qvidem Sapientiſſimus filiorum hominis & vir phyſica ſcientia divinitus afflatus atqve perfuſus, *in myſtico & allegorico Eccleſiaſtæ cap. ult. v. VI.* id indicavit. Sed qvo magis eſt miranda cordis ſtructura, qvantoqve majorem id uſum præſtat œconomiæ corporis, hoc pluribus & atrocioribus malis eſt obnoxium. Omnium jam exemplo ſit grave iſtud coagulum, qvod antris cordis ſe occulens, ſatis commode & non uno argumento Polypus nuncupatur. Polypus piſcis, miro naturæ inſtituto, colorem ſuum ad ſaxorum, qvibus ſubſiſtit, ſimilitudinem mutare dicitur, ut oculis piſcantium æqve ac piſcium illudat, hosqve

incaute adnatantes, brachiis ſuis venetur & comprehendat: Simili modo larvatus iſte tragœdus ipſum intra ſangvinis oceanũ, cœcosq; cordis receſſus, ſe abſcondit, varioq; ſymptomate, qvod invehit, perſpicaciorum qvoqve eludit aciem, nec ferè niſi homicidam demum ſe prodit, erubeſcente Medicorum familia. Hujus gravisſimi mali, qvo magnus hominum numerus clandeſtina morte, ipſis plerumq; neſcientibus artis peritis, perit, tractationem inauguralis ſpeciminis loco, ſuſcepturus, Divinum imploro Numen, ut ſe conatibus meis qvalibuscunqve miſceat.

I.

VOcabulum igitur Polypi transſumptum à piſce marino, é mollium genere, cui pedum numerus (octonis namqve præditus eſt) nomen fecit, & ratione ſubſtantiæ atqve figuræ, tumori narium carnoſo, & velut in brachia pedesqve diviſo, primitus impoſitum, ſimili deinde cordis & vaſorum morbo adaptatum eſt. Dicitur enim Polypus cordis concretio fibroſa & membranacea, qvæ intra ſinus cordis pullulans, ſumto incremento, liberiori ſangvinis circulo cordisqve motui obſtat, & ægrum nunc lento gradu, varioqve ſymptomate fatigat, nunc autem repentinâ morte inopinatoqve ſuffocat.

II.

Hos tales Polypos cordis aut ſuperioribus ſeculis incognitos omnino, aut parum ſollicite accurateqve perſpectos, freqvens hodie & curioſior cadaverum reſectio detexit. Figura qvidem una omnium eademqve non eſt, ſed juxta cordis & vaſorum continentium cavitates, modisqve aliis effigiata varie ludit: Unde modo ſerpentis, modo vermis, nonunqvam vero alia ſpecie hominibus impoſuit. Ut autem figurá variant, ſic etiam colore & magnitudine. Jam enim minores, jam majores obſervantur; freqventer albi ſunt & cinerei, grumulisq; ſangvineis conſperſi, nigri verò interdum & ſangvini coagula-

to

to concolores occurrunt. Qvidam in unam & ſolidam ex carne ſubſtantiam ſunt compacti, plurimi in ramos atqve pediculos diviſi, & nunc in ventriculis cordis, nunc in auriculis, aliqvando in utrisqve radices agunt, nonnunqvam verò liberi ſunt, & nusqvam adhærent; iiqve rurſus vel intra cordis clauſtra ſe continent, vel elongatis ramoſis productionibus in ſpatia varum, qva data via, excurrunt. Horum generum exempla qvamplurima apud diligentes illarum rerum obſervatores reperiuntur. Apud *M. A. Severinum lib. de nov. obſ. abſceſſ. p. m. 285.* depictus habetur polypus, qvi propter figuram pro angue multifido habitus eſt: Erat enim ſubſtantia carnea, alba, & in gyros collecta, parte ſuperiore caput corpusqve ſerpentis referens, inferiore vero bifida & in plures poſtremo ſoboles diffiſſa, qvæ in ſiniſtro cordis ventriculo concreta & aliqvandiu fota, tandem conditorem alumnumqve ſuum qvacunqve ferâ ferius miſereqve perdiderat. Similem ferè apud *VVilliſium Pathol. Cerebr. c. 9.* videre eſt. Tali modo etiam ſuffocatus obiit *Momma Baxius* apud *Tulpium lib. 1. obſ. med. 27.* In cujus lævo pariter cordis ſinu vaſtæ molis polypus repertus eſt, qvi radicibus ſuis inhærens carneis cordis fibris, bifido trunco non minus arteriam aortam, qvam venoſam penitus obturaverat. Alium utrumqve ventriculum & auriculam utramqve occupantem, ramosqve ſuos varie diviſos in vaſa pnevmonica & arteriam aortam emittentem, delineatum habet *Bartholinus Hiſtor. anat. rarior. 17. centur. 3.* Neqve ſilentio prætereundus geminus illæ raræ magnitudinis, qvem in cadavere virili invenit deſcripſitqve *Jo. Couſin Nov. aſthm. hiſt. 2.* Illorum alter ventriculum cordis dextrum replens, major & ovum anſerinum ſuperans, alter thalami ſiniſtri incola, paulo minor, attamen ovum majus gallinaceum æqvans, cor ultra bovini maximi cordis amplitudinem extenderant: Uterqve autem exemtus extima ſui parte, qva parietibus ventriculi congruebat, membra-

membranoſa; intus fibroſa & in centro excavata ſangvinisqve coagulo referta ſubſtantia gaudebat, uterinam aliqvam ſolidioris & carnoſæ ſubſtantiæ molam apprime referens. Qviqve ſiniſtrum replebat ventriculum adjunctam habebat ſimilis ſubſtantiæ caudam ferè ſemipedalem, aortæ juxta cor cavitati, qvam referebat, congruentem, qvæ continuato ductu in tenuiorem fibroſum apicem deſinebat. Studio brevitatis infinitas alias obſervationes conſulto omittimus, qvarum *Veſalius lib. 1. c. 5. de hum. corp. fabric. Beniven. de abdit. morb. & curat. cauſis c. 35. Schenkius Obſ. medic. l. 2. de cord. obſ. 2. & 3. Panarolus Jatrologiſm. Pentecoſt. I. Obſ. 48. Smetius miſcell. med. l. 10. p. m. 523. Riverius cent. 1. obſ. 82. Diemerbroek. anat. l. 2. p. 402. Bartholinus epiſt. 2. cent. IV. item ep. 56. cent. II. VVepferus diſſ. de apopl. Malpighius diſſ. de polypo cord. Harderus Obſ. med. 56. & ſeqq. Bayle diſſ. de apopl. c. IV. Lovverus de corde c. 2. Peyerus meth. hiſt. anat. c. VI. Ephemer. nat. curioſ. Germ. ann. IV. obſ. 93.* & *Collectores Biblioth. anat. Part. II. p. 125.* aliiqve multi mentionem fecerunt.

III.

Præter cor, vaſa qvoqve, & non ſolum majora, ſed & minora, & procul à corde remota, corporibus ejusmodi fibroſis non raro occupari, crebriore experientia pariter compertum eſt. Huc enim ſpectat paradoxicum illud aneuriſma aorticum, à *Gvilielmo Riva* Romæ obſervatum, cujus iconem *Ephemerid. Nat. Curioſ. dec. I. ann. I. Obſ. 18.* exhibet: Id qvippe rectius ad Polypum refertur, qvi ex fibroſis ſtaminibus arteriæ aortæ parti concavæ accretis efformatus; vel ex ſiniſtro cordis ſinu cum irruente ſangvine illuc protruſus, ſenſimqve adauctus, arteriam ex omni parte in tantum tumorem dilatavit, ut ipſum cor amplitudine ſuperaret. Eodem etiam pertinet, qvod laudatus *Severinus l. c.* habet mirabile aneuriſma arteriæ cœliacæ,

qvæ

qvæ à reſultu ſangvinis ad ſuperiora, ob impeditum ejus motum à Polypis tribus ſibimet incumbentibus, ac ductum arteriæ ſupra emulgentes obſtruentibus, in tantum ampliata fuit, ut compreſſum pugnum admitteret. Plura ejusmodi concreta in vena cava arteriisqve carotidibus obſervavit *VVepfer. loc. cit.* *Williſius* verò ſcribit, in vaſculorum pneumonicorum anguſtiis eadem freqventius hærere & turbando ſangvinis curſum, dyſpnœam, pleuritidem, peripneumoniam & ruptiones vaſorum ſputaqve cruenta excitare, atqve ſic in partibus aliis affectus alios ſæpenumero producere. Cui conſentiens *Malpighius* pleuritides ultra febrem acutam polypoſas concretiones eſſe in pulmonibus optime judicat, idqve ex cadaveribus & rejecto ſputo extractoq; ſangvine patere ait, *loc. cit.* Plura penes utrumqve & auctores alios exempla proſtant polyporum repertorum in hepate, & ſimilibus aliis è vaſibus conglomeratis viſceribus, genereqve ipſo venoſo, cujus nodoſas dilatationes, qvas varices vocant, à ſtagnantibus ad valvulas, ibiqve detentis corporibus polypoſis, plus minus concretis, freqventius oriri, veroſimillimū judicamus. Idem eſſe fatum vaſculorum tubulatorum & ſinuum, qvi inter arterias venasqve velut medii interjacent, utriusqve naturæ participes, ut in cerebrio uteroqve contingit, præter *Tulpium* & *VVepferum l. c. Blaſius obſ. med. 2. & 17.* & *Volcherus Coiter. obſ. med.* atteſtantur. Illi enim præter polypos cordis, in eodem cadavere ſimilis ſubſtantiæ filamenta alba & craſſa, lumbricos mentientia, in ſinu meningis craſſæ longitudinali ceterisqve ſe obſervaſſe ſcribunt. Et Cl. *Pechlinus* è ſinubus mulieris, cephalæa multorum annorum, eaqve atrociſſima extinctæ, integrum extraxit polypum, figuræ & coloris ratione corallino frutici haud abſimilem, ut in *Ephemerid. Germ. Ann. VII. obſ. 25.* annotatum reperimus. In vaſis verò uteri Polypos hærere tantos ſæpe, ut ipſa adimpleant, & in callo-

ſam

ſam qvaſi ſubſtantiam mutentur, expertus eſt *Regnerus de Graaf*, cui ratio, cur menſes pertinaciter nonnunqvam ſubſiſtant, & per inſvetas naturæ vias qvandoqve expurgentur, potisſima videtur eſſe obſtructio tubulorum uteri à dictis corporibus, *Tr. de organ. mulier. c. 9* His demum addendi etiam polypi bronchiorum pulmonalium, qvales ab hæmoptoicis freqventius ejici & pro ipſis pulmonum particulis ab imperito medicorum vulgo haberi obſervamus, ſicut *Eduard. Tyſon* in juvene Phthiſico id annotavit, de qvo *Bonetus Med. ſept. collat. p. m. 345.* videatur.

IV.

Sed redeamus ad Polypum cordis, cujus ſtructura, qvã hactenus obiter & qvoad corticem tantum vidimus, penitius paulo nunc inſpicienda eſt. Ea vero qvaſi ingenio qvodã ſtudioq; conſtructa videri poteſt. Tota enim coagmentata eſt ex fibris atq; lamellis reticularis ſive membranis, ita ſe mutuo excipientibus, ut congeriem qvandam ſuperpoſitarum pellicularum ipſumq; corpus polypi forment, fibroſis autem propaginibus ſuis, in faſciculos plures vel pauciores collectis, totidem ramos ſeu pedes referant. Solentqve pelliculæ iſtæ ita ſe invicem amplectentes, & fibræ iisdem impactæ, vel intertexta qvadam viſcoſa materia, nonnunqvam qvoqve intermedio ſangvine, aliqvanto laxius cohærere, vel denſâ & ordinata ſerie alia aliam arctius complecti, & magis ſolidum compactumqve ac carneum corpus componere, rarius autem immutatâ plane ſubſtantia in lapideam duritiem concreſcere. Uti qvidem polypum talem lapideum Pariſiis è corde cadaveris virilis reſectum eſſe, in *Diario Pariſienſi Medico*, vulgo *Journal de Medicin, ou obſervations des plus fameux Medicins Chirurgiens & Anatomiſtes de l' Europe &c.* dicto, *menſ. 3.* notatum legimus. Ut autem re ipſa firmemus, qvæ de ſtructura Polypi monita ſunt, adducere hic

lubet,

jubet ſeqventem hiſtoriam, qvam à *Borellio* ſibi communicatam *Malpighius l.c.* refert: In aorta, inqviens, prope cor, qvæ in tumorem excreverat ad menſuram duorum pugnorum, polypus conſimilis magnitudinis repertus eſt, absqve appendicibus tamen & caudis, ejus autem moles membranoſis tunicis ad invicem ſuperpoſitis absqve continuitate conſurgebat, qvæ craſſitie non ſuperabant vulgarem chartam hædinam; ſuper his producebantur filamenta qvædam alba, qvæ foliorum fibias ſive vaſa æmulabuntur, qvæqve omnia ab albidiori trunco dependebant. Tunicarum polypum efformantium color cinereus erat cum rubicundis qvibusdam maculis, ita ut tota hæc ſtructura braſſicam capitatam æmularetur Ex qva ſtructura patere poteſt productio polypi ex ſupra poſitis membranis; qvalem etiam videre licuit Dn. Præſidi, cum ante hos novem annos illuſtriſſimus Comes Schvvarszburgicus, ex familiâ Arnſtadina, Syncope cardiacâ extingveretur: In ejus enim cadavere, præter polypum dextri cordis ventriculi, arteriam pulmonalem obturantem, ſimilem albicantem, ſuâqve cyſti concluſam ſubſtantiam, pendentem uncias decem, qvæ qvatuor mediis dorſi vertebris, eâ ſiniſtri lateris parte, qvâ œſophagus deſcendit, exeſis & qvaſi ſinuatis ſuis qvatuor prominentiis tuberoſis firmiter erat accreta, invenerunt Medici Jenenſes celeberrimi deq; noſtris ſtudiis optime meriti, *DD. VVedelius* & *DD. Faſchius.* Ipſos verò polypos una cum jam laudato Excellentiſſ. *Faſchio* cultro examiniqve anatomico ſubjecit Dn. Præſes, isqve pariter ex meris pelliculis gelatinoſis, ſed craſſioribus & arctius ſemet amplectentibus, perinde atqve ceparum bulbi, conſtabant, qvarum alia poſt aliam divulſa cultellum digitosqve facilè ſeqvebatur. Ceterum de ſtructura polypi illud etiam dignum eſt notatu, in eodem vaſa veluti propria nonnunqvam obſervari. Ita enim *Diemerbræk l.c.* in hominis

B longo

longo aſthmate detenti dextro cordis ventriculo ſe obſervaſſe ſcribit corpus qvoddam inſolitum album, firmum & vere nerveum, qvod nulla digitorum frictione frangi potuit, longitudinis parvæ ſpithamæ, craſſitiei ferè minimi digiti, membrana peculiari obvolutum, inter qvam & ipſum corpus duo vaſa ſangvine turgida ab uno latere â ſummo ad imum deferebantur. Idem *Lovverus* teſtatur, ſe hujusmodi concretiones usqve adeo in carnes mutatas vidiſſe, ut plurimas venas fibrasqve in iis adverterit, qvæ in fruſtula diſſecta ſangvinem non aliter qvam ſi pars aliqva corporis incideretur recentem effuderunt. Plura in *Biblioth. anat. l. c.* videri poſſunt.

V.

Qvæ cum ita ſint, mirari ſatis non poſſum, qvod CL. *Kerckringius* polypi cordis exiſtentiam in viventibus contra ipſam avtopſiam adeò conſtanter neget, audeatqve ſcribere: Polypos iſtiusmodi eſſe putatitios & nihil aliud, prætergvam ſangvinem refrigeratum & grumoſum, qviqve poſt mortem demum in tale coagulum abierit, ſeqve in animalibus injecti in venam acidi liqvoris ope ſimilia corpora, qvotiescunqve libuerit, nullo negotio formare poſſe, *Spicil. anat. obſ. 73.* Eqvidem familiare experimentum eſt, infuſione aqvarum chryſulcarum in venam animalis v. g. jugularem, ſangvinem in diſperſos grumos coire, atqve ad circulandum per anguſtiores præſertim pulmonum meatus, ineptum reddi- tum, catarrhum vulgo ſic dictum ſuffocativum excitare. Verum enim verò hoc vel ſimili experimento nunqvam produxeris polypum, qvem Tulpius & Bartholinus ceteriq; laudati auctores deſcripsêre, & qvalem ſe nunqvam vidiſſe, ipſum *Kerckringium*, qvantumvis invitum, fateri oportet. Nam diſpar valde & diverſiſſima utriusqve producti ratio eſt: Polypus

illo-

illorum, qvemadmodum ex fibroſis albicantibus lamellis, ſibi invicem veluti artificio qvodam ſuperimpoſitis, in ſolidum & carneum, vel nervem corpus, concrevit, propriis ſæpè canalibꝰ donatum, & ſulcorum ac cavernularum cavitatum cordis veſtigia impreſſa gerens: Ita alter pſeudo polypus *Kerckringii* non niſi rude ſangvinis coagulum & grumus eſt, qvem ſæpius reperias in cadaveribus, etiamſi nullus adſit verus Polypus. Præterea manifeſtum diſcrimen inter dictos Polypos ipſa demortuorum corda oſtendunt. Etenim ſive infuſi acidi liqvoris adjumento, ſive poſt mortem demum, ablato motu, concretus fuerit ſangvis, nunqvam tamen non corda animalium naturaliter conſtituta reperiuntur; qvod multo fit aliter in illis, in qvibus veri obſervantur polypi. Illorum namqve corda pro magnitudine, qvos continent, polyporum, ſæpius dura & tenſa undiqvaqve ad tactum deprehenduntur, & non rarò ultra modum ita dilatata, ut dilatari amplius non potuerint. Refert laudatus *Couſin. l.c.* ſe corda binorum cadaverum à contentis polypis in tantam molem extenſa vidiſſe, ut bovini cordis maximi amplitudinem ſuperarent, & valide prementi manui neqvicqvam cederent: Auriculas etiam ampliſſimas fuiſſe, & alterutram earum dimidiam humani cordis qvantitatem contractumqve pugnum æqvaſſe. Idem *VVepferus l. c.* teſtatur, ſe inveniſſe cordis ventriculos & vaſa, in qvibus hæc corpora contenta erant, tantum non duplo majora fuiſſe naturalibus. Taceo tumores aorticos à *Borello & Riva* deſcriptos. Satis enim vel ex his conſtare poteſt, non poſt mortem demum in cadaveribus, ſed in hominibus vivis præextitiſſe polypos, & à levioribus principiis in tantas moles creviſſe, ſimulqve ultra modum & naturalem amplitudinem diſtendiſſe cordis cavitates. Qvamobrem, ſi ex æqvo judicandum eſt, celari omninò neqvit, nimium ſibi ſoli confidere *Kerckringium*, dum qvod ipſe

non vidit, id in natura rerum nec extitiſſe, neqve exiſtere poſſe, nimis confidenter pronuntiat, non reputans, qvam ſit temerarium, propriis unius oculis omnes naturæ operationes erroresqve definire. Verum de ſtructura Polypi ea ſufficere qveunt.

VI.

Eſt nunc inqviſitione dignum, ecqvo pacto polypum cordis produci ſit probabile, qvam rem eqvidem, utut ſatis abſtruſam, paucis expediam. Qvandoqvidem enim certum eſt, materiam illius ſangvinem ſuppeditare, ſupereſt, ut eluceſcat, qvinam ejus ad producendum polypum reqviratur ſtatus, qvæqve deinde vis eundem effingat. Utrumqve faciliùs inveſtigabimus, prælibata ſangvinis natura. Jam verò conſtat atqve notisſimum eſt, ſangvinem, qvo nomine intelligimus, qvicqvid intra canales ſangvineos continetur, eſſe humorem heterogeneum, conflatum ex variis variæ magnitudinis diverſæqve figuræ & motus corpuſculis, plurimis qvidem aqveis, hisqve permixtis ſalinis, itemqve oleoſis, nec non tenuibus atqve aereis, & inſuper terreſtribus variæ formæ, & pluribus fortaſſe aliis, iis tamen omnibus adeo bene mixtis atqve unitis ut temperatam purpureo-gelatinoſo-aqveam maſſam, qvæ ſangvinis & lymphæ receptis nominibus effertur, componant. In iſtas enim ſenſibiles partes non ſolùm ſangvis vivus atqve circumfluus mechanica partium necesſitate in hydraulica corporis machina ſecedit, ſed extravaſatus qvoqve mox ſua ſponte diſpeſcitur, undecunqve fuerit exantlatus. Hic autem probe diſtingvenda eſt conſtitutio ſangvinis fluidi, prout jugi cordis pulſu in vaſorum canalibus in orbem redit, ab illo, qvi motu vitali atqve hydraulico privatus eſt: Nam ſangvis, qvi extra vaſa motumqve ſuum conſtitutus, non ſolum in dictas heterogeneitates abit, ſed & per ſuarum partium nexum ac cohæ-

rentiam

rentiam coactus, in fibroſam compagem, qvalem *Malpighius* *l. c.* eleganter deſcribit, ſolideſcit; Is, inqvam, debito gaudens fluore, ſuisqve in venis oberrans, fibras nullas habet, ſed globulis turgidus innumeris & inqvietis, minutisſima qvævis vaſorum ſangviferorum capillitia tubuloſqve partium expedite trajicit, qvamdiu corporis machinam animat. Qvod ſi temere credere nolis, ſed ipſis oculis intueri ames, microſcopio perluſtra vel unicam ſangvinis guttulam, recens è vaſis emiſſam & vitreis exceptam tubulis; Videbis namqve jucundo ſpectaculo maſſam è minutis coagmentatam globulis, qvos ſurſum deorſum, horſum illorſum, motus & calor verſant, donec ceſſante motu mutataqve figura, mutua ſuarum partium implicatione ſubſideant & congelaſcant.

VII.

In hoc globoſo particularum contextu nativum ſangvinis habitum & diſpoſitionem conſiſtere, vero videtur maximè conſentaneum, qvoniam iſta figura ad perennandum ejus motum, à qvo vita pendet, omnium eſt aptisſima. Oritur ea ex mixtura aqvæ & gelatinæ, qvæ potisſimam maſſæ ſangvineæ molem componunt, & hujus asſiduo perenniqve motu, qvo in minutias ſatis exiles diviſæ agitatæqve dictæ partes, qvia ab indolis, motus, molecularumqve varietatem, miſceri commode neqveunt, ſed ſimplici tantummodo contactu, nec niſi paucis ſe faciebus contingunt, talem ſuarum ſuperficierum diſpoſitionem figuramqve aſſumunt. Motus autem atqve diviſio minimorum præcipuè à reſpiratione & cordis vigore dependet. Eum namqve in finem continuo aërem reciprocamus, & longo ab ambitu corporis itinere jam fere effœti ſangvinis maſſa, intermedia dextra cordis auricula ventriculoqve dextro, perpetuo ad pulmones redit, ut dum per tot innumerabiles arteriæ pnevmonicæ anguſtias, in venæ capillares ra-

mos tranſit, in globulos exiliſſimos comminuatur, hisqve intermixtus, qvi per pulmonum veſiculas colatur ſubtilis aer, utpote in perpetuo ſuarum particularum motu verſans, eundem ſingulis impertiat, & ita totam intus agitans humorum molem, cœptam jam inde à primo conceptionis momento, vitalem ſangvinis turgeſcentiam perpetuet; ut adeò fruſtra laborent, qvi alium ſic dictum ſpiritum vitalem ſomniant, aut ſangvinis ſpiritu aſcentiam, qva arterioſus venoſum antecellit, ab accenſione ejus in corde & hujus decantata flammula, fictitioqve fermento, vel calore, aut cauſa alia derivare volunt. Hoc igitur novo particularum ſuarum ſitu, figurâ motuqve ſangvis in pulmonibus animatus, in patentiorem venam pulmonalem confluit, motumq; ſuum continuat, niſu tanto validiore, qvanto vegetiore iterato cordis pulſu, mediante ſiniſtra ejus auricula ventriculoqve ſiniſtro, denuo compreſſus agitatusqve in aortam eliditur, & intra vaſorum valide reſiſtentium tubos coercitus per totum genus anterioſum venoſumqve rotatur. Neqve enim motio illa minimorum diu permaneret, niſi univerſa maſſa continenter fluminis inſtar moveretur, ſed neqve hic fluxus jugis eſſet atqve continuus, ſi globuli ſangvinis non inteſtino & irreqvieto qvodam motu agerentur. Utroqve autem hoc indeſinenti varioqve motu agitatum ſangvinem, in plures exiliores globulos divelli, hosqve exactius lævigari, & pluries facto per corpus circuitu depoſitis ſecretisqve ramentis ſalſo-ſulphureis, totam eorum maſſam defæcatiſſimam reddi, facilè intelligimus. Huc enim omnis viſcerum & vaſorum ſtructura tendit, ut ſangvis, dum arctos partium meatus perpetuo perluit, in iis, tanqvam cribris ac ſecerniculis, percoletur, & per eorum poros, proportionis organicæ legibus accommodatas ipſis abraſas heterogeneas particulas, vel vaporetenus, vel ſub ſpecie craſſioris ſubſtantiæ, dimittat;

Ipſe

Ipſe verò ſangvis globulis purioribus in patentiores venarum tubulos regeratur, ut in priſtinum ſuum revolvatur orbem.

IIX.

Eodem artificio naturæ chylus per vias lacteas ad cor corrivans in ſangvinem abit, ſed non alio, niſi medio ſangvine ejusqve motu. In qvo nobiſcum facile conſentiet, qvi non ignorat, chylum & ſangvinem hoc potisſimum diſcrimen intereſſe, qvod ille purpurâ nondum indutus, ſuâ tamen naturâ pronus paratusqve ſit, qvi ſangvini per minima confuſus purpuraſcat. Componitur enim chylus, ut microſcopiorum ope obſervamus, pariter ex globulis diaphanis, ſed magnitudine plurimum inter ſe differentibus, & in liqvore cryſtallino ita comminutis collectisqve, ut ſuis bullulis & minimis ſpecularibus ſuperficieculis radios lucis, qvos recipiunt, undiqvaqve omnes pene reflectant, eorumqve unitâ vi niveo candore oculos perſtringant; Qvemadmodum videmus, ſolutiones reſinoſas à ſpiritu vini aqvæ limpidæ inſtillatas, in globulos candidos abire, lacteumqve liqvorem reddere, aut olea deſtillata confuſa cum aqvis & agitata, ſicq; e innumeroſisſimorum globulorum congeriem redacta, ob eandem ſuæ ſuperficiei diſpoſitionem eodem colore refulgere. Unde chylo nihil ad mutationem deeſſe videtur, præterqvam vividior motus, qvo reſolutæ pingviores ejus moleculæ, agitatiqve globuli omnes, propter varium in ſe mutuo impulſum, & citatiorem circa proprium axem rotationem, ætherem non directe, ſed cum motu iſto, & gyratione ſuorum globulorum continuata ad oculos reverberent & purpuræ vultum induant. Neqve enim aliter chylum ſangvini asſimilari exiſtimo, qvam ubi hujus indeſinenti motu inteſtino, plurimaqve circulatione & continuâ cribratione, omnes illius ſuperficierum partes ita atteruntur & corrotundantur, usq; in ſimilis plane motꝰ figuræqve

figuræqve globulos faceſſant, ex qvibus ſangvinem vitalem componi, ſupra jam dictum eſt. Ex his vero, ut obiter heic loci id adnectamus, patere poteſt, multo jam aliter, qvam qvidem antiqvitati viſum fuit, de hæmatoſi judicandum eſſe; qvam qvippe natura adeò non intendit, qvin magis de lymphæ proventu ſit ſollicita. Iſtud enim jam notius eſt, qvam ut probatione egeat, partem chyli maximam in lympham animalem converti, & potisſimam ſangvinis molem conſtituere, minimam verò longiore motu & digeſtione reſolutā exaltatamqve, tincturam rubicundam acqvirere, ac motus calorisqve vividioris neceſſarium eſſe conſeqvens. Ipſum calorem vitalem ab eodem ſangvinis motu dependere, non difficulter ſibi perſvadebit, qvicunqve conſiderat, à particularum ætherearum motu in ſangvine, qvia in objectum opacum incidentes, ob turbatum in illo partium ordinem, motum ſuum propagare neqveunt, ſed reſilientes celerrima in omnem dimenſionem agitatione cum globulis ſangvineis moventur, non qvidem lucem & flammam, ſed calorem produci, neqve alio nos calido innato vel influente gaudere poſſe.

IX.

Qvemadmodum vero ſangvis iſto ſuorum globulorum motu non ſolùm ſingulorum libertatem, diverſorumqve congruam ſocietatem tuetur atqve conſervat; ſed & univerſam corporis machinam blando calore perfundit & animat; Sic ubi à motu hoc ſuo declinat, priſtinam ſuarum particularum ſortem atqve figuram facillimè mutat, & variis modis corpus lædit. Sunt enim gelatinoſæ ejus ſphærulæ ad id maximè proclives & pronæ, ut niſi perpetuo vividoqve ſatis motu agitentur, in fila ramoſa abeant & ſolideſcant. Cujus rei non obſcurum nobis documentum præbet nutritio corporis, cujus qvippe ſolidum omne filis hujusmodi, ex lympha fluida productis,

concrevit atqve augetur: Qvatenus ſangvis circumfluus, qvi jugi cordis pulſu circumactus, per arterias tubulosqve partium in venas remeat, ſubactas magis gelatinoſas partes in interſtitia tubulorum propellit, qvæ intercluſa illis anguſtiis motione in molles fibras protinus elongantur, ſuoqve contactu immediato ſuperficiebus illorum agglutinatæ, ſenſim ſingulis partibus in incrementum cedunt; dum interim aqveæ, aliæqve mobiliores, motu illo, qvem acceperunt à ſangvine, continuato, partim in orificia vaſorum lymphaticorum, qvæ ex interſtitiis partium pullulant, impelluntur, partim verò per inſenſibilem tranſpirationem in auras effluunt & diſſipantur. Idem clarius monſtrat impetus novæ & ſoboleſcentis carnis, qvæ ex fonticulis atqve vulneribus fibris minimis pullulaſcens, mox ita ſæpe luxuriat, ut niſi impediatur, paucarum dierum intervallo in ingentem molem excreſcat. Fibræ verò illæ ortum aliunde habere neqveunt, qvam ex dictis gelatinoſis ſangvinis particulis, qvæ extra vaſa protruſæ & juxta ſe invicem qvieſcentes, de fluidis ſolidæ redduntur, & ſibi invicem per ramulos ſuos implicitæ, in fibroſam & carneam, vel ſui generis aliam materiam concreſcunt; pari fere modo, atqve ſangvis, qvi ex recenti vulnere proſiliens & per linteum colatus, omnia etiam minutisſima foraminula, nullis in linteo reſtitantibus fibris, permeat, amiſſo motu ſuo, in candidas fibras maximam partem faceſſit, & iis varie inter ſe commixtis, retis in modum implicari, inqve ſubſtantiam carni ſimilem concreſcere obſervatur, adeò ut aqva fervente exceptus, ad conſiſtentiam lapideam usqve indurari posſit. Idem etiam lymphæ accidit in corpore, ſicubi extravaſetur; In utero nempe concretionem polypoſam, multisqve in corporis partibus aliis, ſubſtantias alias, glanduloſas, adipoſas, membranoſas, carneas vel oſſeas etiam efficit, qvales freqventer ab Anatomicis reperiuntur.

X.

Hujusmodi igitur ramoſæ particulæ, ipſam intra ſangvinis maſſam productæ, fluori ejus perqvam inimicæ ſunt, primaqve præbent ſtamina, qvorum facili cohæſione implexuq; cordis & vaſorum polypi generantur. Nam oberrare per vaſa neqveunt, qvin propter motus ſui tarditatem, & figuram ad conjunctionem maxime aptam, ſibi invicem obviam factæ, hic illic hæreant, & recesſibus vaſorum impactæ, ibidemqve fixæ, eosdem obſtruant, aut in vaſis majoribus à centro verſus ſuperficiem ſangvinis propulſæ, illorum parietibus affigantur, qvibus ſubinde adhæreſcentes aliæ atqve aliæ, ſenſim in conſertisſimas fibras extenduntur, riviqve ſangvinei curſum variis modis inhibent pervertuntqve. Intra cor ipſum etiam facillime ſubſiſtunt, nec minori negotio in eodem producuntur. Sicubi enim contigerit, ut iſte muſculus vibrationes ſuas non ſatis vegete & robuſte peragat, aut aliis inordinatis motibus trepidet. fieri omninò poteſt, ut ſangvis, qvi iterata cordis auricularum & ventriculorum ſyſtole conqvaſſari, & in plures minores globulos comminui, validaqve ſatis vi in aortam expelli debebat, minus debite agitatus & aliqvatenus ſtagnans, glutinoſas qvasdam, easqve inſtrenuas, concretioresqve particulas deponat, qvæ vel columnis carneis valvularumqve cordis cuſpidibus implicitæ, vel ipſis interioribus parietibus cavitatum ejus accreſcentes, aut ſola inibi qviete remorantes, continuo & ſucceſsivo complurium novarum attactu pariter & agglutinatione, lapſu temporis, incrementum ſumunt, & cordis ſangvinisqve præterlabentis impetu ac presſione ita denſantur, ut in duriorum ac ſenſim expanſarum fibrarum faſciculos abeant, externis undiqve partibus in lamellas reticulatas ſive membranas coactis; ſiqvidem membranæ nihil aliud eſſe videntur, qvam ex fibris, ſive ductu ſimplici, ſive multiplici,

in naturam retis implicita ſubſtantia, & fluidi ſolidiqve ambientis motu in planum extenſa, lævigataqve. Succesſivis igitur incrementis nova fibrarum plana præexiſtenti lamellæ, eo, qvem diximus, modo ſuperinducuntur, & ſæpius continuato extremorum ductu per patentia cordis vaſa, magnam in molem creſcunt, & propriis veluti canalibus donantur, prout nimirum ſangvis, inter concretionem fibrarum, per harum interſtitia varias ſibi vias atqve meatus paravit. Hic amplus nobis campus pateret excurrendi in generationem calculorum, qvorum moleſto ſatis proventu omnes propemodum corporis noſtri partes gaudent, ipſo etiam corde non exemto; ſicut eorum pondus præter alios expertus eſt Comes qvidam de Balcarras, qvi cum totâ æſtate præcedente febris qvotidianæ impetum ſuſtinuiſſet, tandem ſuffocatus repente obiit: In cujus diſſerto cadavere magnus calculus, duarum prorſus unciarum ponderis, ejusdemqve cum corde figuræ, ventriculos ipſius ambos undiqvaqve occupans, intus repertus eſt, referente *Th. Burnet. Theſ. lib. 3. p. 23.* Qvemadmodum enim fibræ molliores facilè in corpus polypoſum concreſcunt; ita ramenta rigidiora ſalſo terrea in calculos coeunt & lapideſcunt: Sive humores ejusmodi lapideſcentes tuborum, qvibus deferuntur, lateribus terræ ſalisqve ſenſim aliqvid affigant, eademqve ita nonnunqvam incruſtent, ut totam interiorem vaſorum capacitatem obtegant, ſive ramenta ſua in cavitate cordis, veſicæ, renum, aut qvavis alia deponant, & hæc congeſta magis magisqve ſimili materia, novoqve pabulo, primo ſub parvis qvibusdam micis, dein majoribus fruſtis cruſtisqve concreſcant, donec tandem nullo intercedente glutine, præter immediatum illum minimorum cum qviete contactum calculus fiant, ex multis veluti lamelis coagmentatus. Hoc modo ipſe bezoar in capris indicis multis corticibus ſeriatim

coagmentatis generatur. Nec aliter ferè cum margaritarum generatione comparatum eſt. Eæ enim pariter ex variis tunicis componuntnr, ex filorum tenuium ſibi mutuo oppoſitorum, tam ordinatâ ſerie formatis, ut emergens inde ſuperficiei politura & argenteus perlarum ſplendor oculos delectet, qvamvis iſta fila ex humore viſcoſo, qvem conchæ certo tempore pro teſtæ fabrica eructant, ducta ſint. Similibus enim filis ipſæ concharum teſtæ contexuntur, hoc ſaltem diſcrimine, qvod illa in eodem qvaſi plano ſita, perlarum verò cortices formantia fila per ſuperficiem ſphæricam magis diſpoſita ſint. Dum enim dicta fila, qvæ ab animali morboſo eructari & expelli commode neqveunt, ipſo in corpore hærent, & obſtructis in ſuperficie animalis pororum oſtiis, ipſos intra poros conglobantur, rudimentum atqve initium margaritæ ponunt, qvod ſuperinductis novis filis, cute ſubinde nova augetur, atqve ſic ſucceſſive in unionem abit. Cujus rei evidens exemplum inter alias margaritas, juſſu Magni Etruriæ Ducis diffractas, una præbuit *Nicol. Stenonis*, qvæ exterius candida; interius corpus nigrum includebat ſimile grano piperis, in qvo filorum, altera extremitate centrum reſpicientium ſitus evidentiſſimus erat, ordinesqve ſive ſphæræ eorundem filorum exacte dignoſci poterant. Sed de his vid. laudatus *Stenonis Tr. de ſolido intra ſolidum & Boetius de Boot Gemm. & lapid. Hiſtor. lib. 2. cap. 32.* Qvæ qvidem adducere hic libuit, ut polyporum ex fibroſis tunicis generatio evidentius conſtaret. Qvod ſi enim fluidum iſtiusmodi lapideſcens una cum fibris polypoſis concreſcat, mirandum non eſt, qvod in lapideam duritiem aliqvando convertantur, cum alioqvin vel ſola arctiore unione majorem ſoliditatem acqvirere poſſint, veluti de margaritis dictum eſt, atqve ex oſteogenia conſtat, in embryone univerſam oſſium compagem ex fluido & in fluido, primo in fibroſam ac membranaceam vaſculoſamqve

qve

qve, deinde tendinoſam, tum cartilagineam, & tandem ab hac in oſſeam ſoliditatem mutari.

XI.

His ita conſtitutis, nunc planiore via progredi licebit ad cauſas productrices polypi, ad qvas pertinere, ſatis jam clarum eſt, qvicqvid ſangvinis cordisqve motum, qvo ille à facili alias ſuarum partium cohæſione vindicatur, minuere & labefactare poteſt. Sed nimis longum foret, & præter inſtituti jam noſtri rationem, omnes illas cauſas, qvarum omnino multæ ſunt variæq; ſtylo effuſiore deducere, qvare hic potiores qvaſdam delibaſſe tantùm ſufficiet. Sicut verò cordis & ſangvinis, id perlabentis, motus ita ſunt concatenati, ut alter ſine altero fieri lædiqve neqveat; ita uterqve proprio ipſius ſangvinis vitio freqventius minuitur: Qvando nimirum iſte, vel ob permixtas lentas & minus mobiles particulas, qvæ neqve intus agentis aeris vitalis energia dividi & domari, neqve inter circulandum ſubigi ac ſeparari à reliqva maſſa poſſunt, vel propter diatheſin acidam, ſale hoc ultra qvam ferre poſſit natura ſangvinis, adaucto, aut qvovis modo fluorem paſſo evectoqve, vel propter varia miaſmata peregrina, ad ſeceſſum & grumeſcentiam cohæſionemqve pronus, & gravior, minusqve ad motum aptus fit. Ita enim conſtitutus ſangvis, non ſolum cordi plurimum moleſtiæ atqve laboris, qvo circumpellatur, creat, ſed & pauciores & tardioris motus ſpiritus ad cerebrum genusqve nervoſum transmittit, qvorum influxu non ſatis vigorati cordis muſculi, magis magisqve elangvent; non ſecus atqve à ſangvinis & ſpirituum defectu, poſt crebriores venæ ſectiones, hæmorrhagias magnas, & longiorem invaletudinem, aut cauſas alias, ſimilem cordis langvorem induci obſervamus. Qvibus in caſibus veriſimile eſt, qvia ſangvis lento fluxu circulatur, & diutius, qvam par eſt, in cordis ventriculis remoratur, nec omnis

mnis ſemper ex iisdem exprimitur, qvod corde robuſto & ſano exiſtente alias exacte fiet, à reſtitantibus ramoſis qvibusdam & implicitis viſcidisque particulis cordis cavitates illaqueari & irretiri facile poſſe. Atqve hæc polyporum cordis origo in tabidis, hecticis, ſcorbuticis, aliisqve gravioribus & chronicis ſimilibus morbis afflictis, demonſtrantibus id obſervationibus Anatomicorum, qvi in hominibus, dictis affectibus ſublatis, concreta iſtiusmodi in cordis ſinubus invenerunt. Ita enim *Lovverus loc. cit.* ſcribit, ſe in pluribus hujusmodi defunctis, & longa ægritudine attritis, præſertim ſi ſub iſto langvore in lecto diu decubuerint, id reperiiſſe. *Idem* in qvodam tabe extincto, & paulo ante obitum lipothymiæ freqventer obnoxio obſervavit, dextri ventriculi oſtium usque adeò à tali carnea concretione obturatum, eamque tam arcte inter fibras tricuſpides impactum fuiſſe, ut pennæ anſerinæ aditus in ventriculum pro influxu vix reſtaret; Qvin & ſiniſter ventriculus pari fere modo obturatus fuit, ut ægre oſtium cordis recludi potuerit. Qvam materiam in Phthiſicis quoq; inveniri, *Bartholinus l.c. ep. 4.* teſtatur. Vid. etiam *Needham de format. fœt. c. 2.* & *Malpighius l.c.* Ex eodem fonte omnes diluvii undæ non raro emanant in hydropicis, in qvibus hepar atque lienem vaſaqve lymphica ſæpius accuſari audias, tametſi omni culpa vacent, eaqve cordis potius ſit. In genere qvidem cauſa hydropis in motu lymphæ retrogrado per venas, tam ſangviferas, qvam lymphicas, impedito ac tardiore, hinc ejusdem extravaſatione effuſioneqve in cavitates corporis conſiſtere videtur. Id enim experimenta *Lovveriana* ſatis evidenter evincunt, qvando ligata in cane vena cava ſupra diaphragma, vel filo conſtrictis jugularibus, & ita inhibita ſangvinis per dicta vaſa reductione, hydropem artificialem nunqvam non producere licet. Qvemadmodum vero ſangvinis iſte & lymphæ per venas

nas

nas reditus non una cauſa retardari & impediri poteſt; ita id cordis vitio fieri cenſendum eſt, cum illud validâ ſatis vi ſangvinem per omnes partium compages, intimosqve receſſus, & qvosvis minutisſimos ductus, traducere atqve rotare neqvit, verum langvidiore eundem pulſu impellit. Ita enim ex arteriis in venas reducendus ſangvis, diuturniorem in partibus moram nectens, ſeroſiorem portionem facile ſecedere & extravaſari permittit, qvæ factâ ſenſim congeſtione elevando viſcerum & aliarum partium membranas, utplurimum veſiculas aqvoſas, qvas hydatides appellant, primum excitat, hasqve tandem rumpendo, exundans hydropem producit. Ex qvo nunc ratio elucet, cur Polypo cordis freqventius tumores pedum œdematoſi atqve hydropes ſuccedant: Sicut egregium exemplum aſcitis, hoc cordis vitio geniti, apud *Peyerum* legimus *method. hiſt. anat. med. c. 6.* Unde *Bauhinus* apud *G. Horſtium oper. ſuor. Tom. I. p. 141.* bene monet: Si dabitur, inqviens, ſectio hydropici vel phthiſici, diligenter cordis ventrriculos inſpicias, aliqvoties enim excreſcentiam ramoſam reperi per vaſa in pulmones delatam. Idem obſervare licuit *VVepfero*, qvi feminam, aſcite & anaſarca diu ægrotantem, tandemqve fatis concedentem, aperuit invenitqve, cordis ſiniſtrum ventriculum & aortam à contentis polypis in inſignem magnitudinem extenſos, *Diſſert. de apopl. p. 200.* Notabilis etiam utriusqve cordis ſinus polypus, unicas 6. fere pendens, qvem in homine marcore, & ſuccedente hydrope conſumto, qviqve eodem die, qvo ſubito exſpiravit, per urbem ſtipem qvæſierat, annotavit *Joh. Horn. diſſert. de Tabe.* Plura exempla tempori & chartæ parcens lubens prætermitto.

XII.

Similiter cordis depravati & convulſivi motus, ſive vehementiores ſint in dicta ſic palpitatione, aut in vibrationum

fre-

freqventia conſiſtant, & tremoris nomine veniant, polypi cordis cauſæ ſæpe numero fiunt. Qvo etiam ſpectat gravior cordis ſpaſmus, qvo iſtud adeo arcte & rigide interdum ſtringitur, ut diu à diaſtole vacet, & de anguſtia anxietateqve cordis ægri plurimum conqverantur; uti conſpicuum eſt in iis, qvi affectibus hypochondriacis & hyſtericis ac epilepſia detinentur. Iſti vero convulſivi cordis motus varias agnoſcunt cauſas, & præcipue ſpirituum impetum, aut defectum, aliosq; inordinatos motus, præter qvos cauſæ omnes reliqvæ vel in ſangvine, vel ipſo in corde appenſisq; vaſis, aut pericardio qværendæ ſunt. Nam de aqva pericardii, ſive ex auriculis cordis, mediante earum ſyſtole, eadem ſtillet, ſive ex thymo aut aliunde, depluat, nobis qvidem nullum eſt dubium, qvin qvemadmodum ea naturaliter ſe habens, ad motum cordis facilitandum plurimum facit; ita defectu ſui, aut abundantia, vel qvalitate præternaturali, acri vel viſcida, cordis motum minuere, opprimere & modo alio lædere poſſit. Nota enim ex *Lovvero* atqve *Ballonio* ſunt exempla diuturnæ palpitationis atqve anxietatis cordis, ob aquæ iſtius defectum & inde natam pericardii cum corde arctam concretionem. Et ſimilem pericardii cum corde coalitum, una cum polypis duobus, obſervavit *Peyerus loc. cit.* Nec deſunt exempla ejusdem moleſtæ & diuturnæ palpitationis ab abundantia iſtius aqvæ ſive hydrocardia productæ, qvemadmodum plura eorum communicant *Amatus Luſitanus cent. 3. curat. 43. Carol. Piſo de colluvie ſeroſ. p. 168.* & *Crato*, cui hydrocardiam talem notare licuit in Imperatore Maximiliano, qui per 21. annos palpitiatione cordis laboravit.

XIII.

Inter cauſas externas & magis evidentes merito aerem nominamus, cui jam olim tantum ab *Hippocrate* tributum eſt,

ut

ut mortalibus vitæ, morborum autem ægrotis auctorem eſſe pronunciaverit *l. 2. de morb. ſacr.* Neque id immerito hic facimus, quoniam aer ſangvinis cordisque motum admodum immutare, & polyporum productioni occaſionem maximam præbere poteſt: Sive is qualitatum immoderatione, vel anomaliis & mutationibus ſubitaneis delinquens, aut morbidis ſordibus inquinatior, vel inconvenienti denique motu in corpus ſe ingerat. Præcipue vero hic incuſandus aer frigidior & aquilonius incaute admiſſus, qui motum ſanguinis per pulmones aliasque corporis partes remorando, ſicut ſyncopen, hæmoptyſin, pleuritidem & peripneumoniam aliosque graviſſimos morbos ſæpius producit, ſic ad ipſum iſtud cordis coagulum facile diſponere poteſt. Sunt enim pleuritides & peripneumoniæ ultra febrem acutam, non niſi polypoſæ concretiones in pulmonibus, ut argute *Malpighius l. c.* ſtatuit. Ita etiam *Neretus Neretius* referente *Schenkio obſ. med. l. 2. de corde p. m. 274.* in mulieris, quam peripneumonia ſuſtulerat, dextro cordis ventriculo enatam obſervavit radicem carnoſam & albidam, quæ prodiens è corde, & venam cavam ſubiens, ad os usque ſacrum propagabatur. Eadem quoque carnea ſubſtantia ex ſiniſtro ventriculo prodibat; quod ipſum in 4. aliis cadaveribus pneumonicis idem ſubinde obſervavit. Similiter hæmoptyſin à polypis non raro excitari, cadaverum iſtorum anatome ſatis manifeſte declarat, in qvorum pulmonibus, tum corde ipſo, polypi freqventius reperti ſunt; ut taceam polypoſos eadem non raro interire, vid. *Ephem. Germ.* Unde accidere ſolet, ut qui vel ex improviſo, vel diutius, frigidiorem ſpiritum ducunt, è veſtigio in difficillimum quandoque ſuſpirium incidant, hosque hæmoptyſis, aut pleuritis, vel palpitatio, aut ipſe Polypus cordis è medio tollat, quod à cautioribus Practicis ſæpius obſervari nulli dubitamus. Idem potus gelidi, cor-

pore prius bene excalefacto præſertim aſſumti, frequentior effectus eſt. Neque tacenda hic inconveniens victus ratio, ex qva ſangvinis iſta cordisque infelicia germina haut raro pullulant. Qvo nomine accuſanda ſunt alimenta nimis compacta, dura acidaqve, & quæcunque demum lymphæ digeſtricis vim eludentia, non volubilibus atq; ſubtilibus particulis prægnantem chylum præbent, ſed in viſcidam & ramoſam maſſam abeunt, particulis acutis & ſcindentibus, globoſum ſangvinis contextum ſolventibus, aut terreis, minusque ad motum aptis, ſæpisſime refertam, quæ meatibus chyli incongrua, aut ibidem hæret, & ramorum ſuorum implicatione ita nonnunqvam craſſeſcit & accumulatur, ut prorſus obſtruens inteſtina quaſi infarciat, fiatque latentium & difficilium morborum cauſa; vel ad ſanguinem delata motui ejus vitali reluctatur, & ita craſſum, lentum fibroſumque ſangvinem profert, qui nonniſi ægre per vaſorum anguſtias movetur, & ſua mora tum in partibus aliis, tum ipſo in corde facile in grumulos & polypos concreſcit. Qvæ omnia facilius quidem eveniunt in iis, qvi otio perpetuo torpent, ac vitæ ſedentariæ ſtudiisque plus debito indulgent; Quibus utpote modis excrementorum rejectio ſiſtitur, & ſpiritus abſumuntur, humorumque omnium motus retardantur. Sed nihil fere efficacius ſanguinis cordisque motum turbare poteſt, quam graviores animi affectus, non quod ea primaria præcipuaque illorum ſedes ſit, ſed quia ſpirituũ iſtæ commotiones, ſenſuum & cerebri miniſterio excitatæ nerveorum plexuum cardiacorum interventu protinus in pectus redundant, & cor ejusq; vaſa, & appenſas partes reliqvas ita afficiũt, ut cordis ſangvinisq; mot9, una cũ reſpiratione modo promoveantur, modo impediantnr, prout pasſio quæq; exegerit. Plurimum verò ad polypi productionem conferunt triſtitia, mœrorq; & metus, qvibus videlicet pathematis ſpiri-

tus

tus ſenſim ita atteruntur & abſumuntur, ut diu ſalvi ſupereſſe, & fluidi ſolidiqve motum in corpore moderari debite amplius neqveant, unde cordis vigor langvet, ſangvinisqve motus minuitur, & lymphæ gelatinoſæ ſtagnatio atqve concretio facilè inducitur. Qvod verò dictis affectibus ſenſim fieri ſolet, illud à terrore, tanquam paſſione vehementisſima, frequentius & citius induci certum eſt. Nam illo mens à mali ſubito ingruentis magnitudine ita percellitur, ut ſpiritus vel in momento omnes intra ſeipſos cogantur, vel in fugam conjiciantur disſipenturq́;. Unde iis deſtituta cordis machina in opere ſuo ceſſat, animiq; deliqvia parit, vel motibus inordinatis tremit, & hoc utroqve modo lymphæ ſtaſin concretionemqve non difficulter admittit. Cujus rei exemplum nobis præbet Dn. de *Becheran* apud *Riverium Cent. 4. Obſ. 21.* qvi inſigni aliqvo correptus terrore, illico in palpitationem cordis incidit, qvam ſumma ſpirandi difficultas cum ſputo cruento ſecuta eſt, donec quartâ ab invaſione morbi ſeptimanâ ſuffocatione interiret: Aperto cadavere inventus fuit cordis ventriculus uterque ſangvine concreto repletus atqve diſtentus, tum etiam pulmo ſangvine multo refertus viſus eſt. In ſiniſtro autem cordis ventriculo inventæ ſunt carunculæ rotundæ, qvarum major ad avellanæ magnitudinem accedebat, & arteriæ aortæ oſtium præcludebat.

XIV.

Et hæc quidem de cauſis polypi cordis dicta ſufficiant. Nunc ad ſigna properamus; Ea verò tanto magis obſervanda ſunt, quo minus hactenus à qvoqvam, ſi unum forte excipias ſupra laudatum *Joh. Couſin l. c.* ſufficienter tradita ſunt. Unde evenire videas, ut cordis antris ſe occulens polypus, numeroſo ſymptomate perſpicientibus etiam illudat; & ubi perdiu ſatis ſuas ſub tyranni atqve tortoris perſona tragœdias movit, homicidam demum ſe prodat, aut aliqvando vivos etiam viden-

teſqve, & qvos alias ſatis bene conſtitutos judicaſſes, repente extingvat, ſtupentibus plerumq; medicis, ac neſcientibus qvidem tam ſubitæ mortis cauſam. Tali inopinata morte, ut alia exempla taceam, ante hos decem annos obiit Sereniſſimus Brunſuicenſium ac Luneburgenſium Dux, Jo. Fridericus &c. ut ex hiſtoria ſatis luculenter patet, qvàm Medici Auguſtani, facta cadaveris reſectione, obſervarunt & ſeqventibus deſcripſerunt verbis: Ex accurata Sereniſſ. ac Celſiſſ. Principis &c. heri in in præſentia noſtra, ut & Nobiliſſ. Dn. *Conerdingii*, Medici Aulici, atqve Dn Kahm, ſolertem commodante manum Dn. de la Roſa, Chirurgo Aulico, facta cadaveris ſectione abunde patuit, nullam in beatiſſimo Principe malignitatem mortis imaginatæ fuiſſe cauſam, cujus adeò neqve ante beatam analyſin, nec in ſubſecuta diligenti inveſtigatione corporis, ullum apparuit ſignum, cum potiùs tam repentini obitus veram occaſionem in ipſo viſcere nobiliſſimo, corde deprehenderimus, in cujus nempe ſiniſtro ventriculo carnoſum qvoddam corpus, ſpithamam longè ſuperans magnitudine, invenimus, qvod Polypum cordis vocare ſolent, qvalem non minus dexter cordis thalamus, ſed intus albidiorem & qvaſi adipoſum, una cum ſangvine congrumato exhibuit. Uterqve compactiore ſua ſubſtantia, non momentaneam, ſed diuturnam ſui generationem, innuens, qvem nos Medici expanſis ſuis radicibus carnoſis in corde fibris inhæſiſſe, ſenſimqve dein ſe ab iisdem extricaſſe, ac tandem validiore cordis & ſangvinis effervefcentis motu, plane in dextro ventriculo liberatum, ad principium arteriæ pulmonaris ſive venæ arterioſæ protuſum, illud obſtruxiſſe, atqve ſic ſangvinis motum omnimodè impediviſſe, ſpiritusqve vitales, & ſimul vitam ipſam, ſuffocaſſe, judicamus, à qvâ ſuffocatione colorem qvoqve luridum, qvem pulmones præ ſe ferebant, contraxiſſe, veriſimile videtur, reliqvis viſceribus ſatis in laudabili ſtatu conſtitutis.

XV.

X V.

Enim verò tamet ſi hujus morbi ſemina & ſecreto fiunt, & ita clanculum aliqvando adoleſcunt, ut expertisſimos etiam Medicos, qvanto magis autem illos, qvi pallio medico tantummodo ſunt larvati, fugiant & fallant, ei tamen cum morbis aliis idem commune evenit, quod naſcentibus herbis, quæ vix à peritisſimo rei herbariæ agnoſcuntur orientes, florentes verò adultæqve facilius cognoſcuntur. Ea propter ubi cum cauſis prægresſis, & diſpoſitione corporis cachectica, cordis errores conveniunt, & ſangvinis fluorem non integre ſibi conſtare, ſed ejus partes ad cohæſionem proclives eſſe, non ſpernenda indicia ferunt, non eqvidem immerito polypi cordis prima cunabula, vel latentem ſaltem ad eundem diſpoſitionem metuimus, ſatisqve tempeſtiva hujus correctione illi prævenire ſtudemus, qvoniam facti jam atqve formati polypi cordis cura fruſtraneo labore ſuſcipitur. Veruntamen hæ tantum de diſpoſitione ad polypum cordis conjecturæ ſunt. Augentur verò metus atqve ſuſpicio, ſi ea jam ſymptomata apparere incipiunt, qvæ ſolitum alias & liberum ſangvinis motum per cordis ventriculos atqve pulmones impeditum arguunt, qvandoqvidem illa omnia ab hac unica cauſa dependent. Unde cum calculo alioqve qvovis corpore, cordis ventriculos oppilante, communia multa habet polypus, ut vix ſatis accuratè dignoſci atqve diſtingvi à ſe invicem posſint. Iſta igitur, ut eo clarius appareant, videamus, qvænam ſymptomata ab extraneo qvodam corpore intra cordis cavitates contento, oriri qveant. Eorum verò tria præcipue ſunt, cordis nimirum palpitatio conſtans, aut ſaltem freqventior, & levi de cauſa recurrens, ut & dyſpnœa, pulſusqve exilis, freqvens & inæqvalis, quibus anxietates cordis atqve lipothymiæ ſubinde junguntur. Etenim quia contenta iſtiusmodi præternaturalia cordis conſtrictioni, qva ejus fibræ cum

ob membranæ admodum denſæ reſiſtentiam, extrinſecus intumeſcere neqveunt, intus crasſiores fiunt, & ita ventriculorum cava opplendo, contentum in iis ſangvinem, veluti emboli impulſu, in arterias expellunt, perpetuò renituntur, fieri aliter neqvit, qvin cor in motu hoc ſuo impeditum, & ad novas contractiones intempeſtive ſollicitatum, ſolito freqventiores motus repetat, ad qvas non mirum eſt anxietates cordis, nec non animi deliqvia ſeqvi, fatigato irritis vibrationibus corde, & ſubſiſtentibus in hydraulicis ejusdem concamerationibus grumulis ſangvinis, circulationem ejus motumqve liberiorem tantisper interrumpentibus. Ab eadem cauſa deducenda eſt etiam pulſus exilitas, qvæ à principio minor, poſtmodum major & tandem maxima fieri ſolet, pro majore, minore, vel minima impulſi ſangvinis in aortam copia ob minorem, majorem, vel maximam, ſenſim effectam contenti corporis in ſiniſtro cordis ventriculo molem. Siqvidem verum eſt, qvod cum Harvejo ponimus, pulſum eſſe arteriarum, ab illiſo per ſyſtolen ſiniſtri cordis ventriculi in aortam ſangvine, vibrationem, à copioſiore qvidem majorem, à pauciore minorem, â paucisſimo autem minimam. Neqve aliæ porrò qværendæ ſunt pulſus freqventiæ & exilitatis cauſæ: Freqventia qvippe fit propter breviores, & exinde freqventiùs repetendas cordis ſyſtolas atqve diaſtolas; inæqvalitas autem propter inæqvalem ſangvinis per cor in aortam traductionem, ob varium corporis extranei in ventriculo cordis alterutro vel utroqve motum, ingreſſuro vel egreſſuro ſangvini variè obſiſtentem, unde inæqvales arteriarum diaſtolæ ab inæqvali ſangvinis in aortam intruſione.

XVI.

Multò autem probabiliorem reddit Polypi in corde, & præcipue ſiniſtro ejus ventriculo, exiſtentiam conjuncta cum dictis accidentibus dyſpnœa, à principio qvidem levior, ſed

indies

indies ſenſim ingraveſcens. Etenim quoniam dicti ventriculi cavitatem ſuâ mole quoquo modo replens polypus, debitam ſanguinis per cor traducendi libertatem imminuit, rivum illius oportet retardari, eumqve plurimum per moram in pulmonum vaſibus cumulari, pulmones vero copioſiore ſanguine repletos nimium gravari, eorumque veſiculas atque bronchia comprimi, & etiam coarctari, & ita libero ad ea ingreſſu aerem interdici, fierique ſpirandi difficultatem, minorem vel majorem, pro minore vel majore cordis obſtructione, ſicqve ſanguinis in pulmone coacervati copia: Cui quidem cordis anxietatem atque oppresſionem jungi, mirandum non eſt, ægro præ difficultate anhelitus tanquam ſuffocationi proximo pene commoriente. Quemadmodum omnes illos, in qvorum cadaveribus hujusmodi concreta obſervavit (obſervavit autem plura) catarrho ſic dicto ſuffocativo, vel ſyncope cardiaca, extinctos eſſe, *D. Kirſtenius* annotavit, *monente Segero apud Bartholinum c. 11. p. 86.* Cui conſentanea ſunt, quæ *Jo. Riolanus fil. Anthropol. l. 3. c. 12.* notat, ſe intra ventriculum cordis dextrum, ad orificium venæ cavæ, in qvibusdam repentina inopinataq; morte ſuffocatis deprehendiſſe fruſtula carnea, pugni magnitudine invicem conglobata, & nuper adhuc in Epiſcopo Malleacenſi id obſervatum eſſe.

XVII.

Demum vero cum enumeratis ſignis illud etiam accedit, ut pulſus arteriarum jam tum exilior factus inter tusſiendum vehementior ſemper deprehendatur, ceſſante autem tuſſi, ad ſolitam exilitatem redeat, tum quidem tutius longe de

poly-

polypo cordis ſiniſtrum ventriculum occupante & certius aliquid licebit pronunciare. Nam qvia micatio arteriarũ inter tusſiendum ſolito fortior, vigore cordis fieri nequit, ergo vi tusſis eandem fieri cenſendum eſt; Qvatenus pulmo, aortam in exitu ejus à corde circumſtans, facta ſui per tusſim ſubſidentia atqve compresſione aortam juxta cor percutit, unde fieri neceſſum eſt, ad ſingulas ipſius aortæ percusſiones à pulmone factas, contentum in aorta ſangvinem ex percusſione aortæ inter tusſiendum, impelli verſus aortæ propagines majore impetu, qvam qvod â cordis ſyſtolis in aortam intrudatur, ſicqve arterias amplius multo dilatari, tangentisqve digitos vehementius ferire. Ex qvo videtur conſeqvi, qvod qvæ à ſyſtolis cordis fiunt, arteriarum ægrotantis diaſtolæ, ſunt minimæ, qvæ autem à compreſſa vi tusſis aorta, multo ſunt vegetiores, cor minimum ſangvinis in aortam intrudere, adeoqve minus, qvam qvod intrudi deberet, ad dilatandam ſufficienter aortam ejusqve propagines, qvas tamen alias dilatatu faciles & obſeqvioſas liceat deprehendere, ut qvæ ad levisſimam tusſim liberius in carpis dilatentur: Qvod ſane indicat, imminutam eſſe ſangvinis per cor traducendi libertatem, adeoqve aliqvam imminutæ traductionis ibidem cauſam latere, qvæ nulla alia eſſe poteſt, qvam corpus qvoddam in ſiniſtro cordis ventriculo contentum, & cavitatem ejus plus minus replens, qvod vel ingreſſuro in ventriculum ſangvini obſiſtat, vel eidem ex eodem egreſſuro reluctetur.

XVII. Igitur

XVII.

Igitur, qvotiescunq; hujusmodi eveniunt, qvæ memoravimus, ut v.c. æger occurrat anheloſus & ſubita correptus dyspnœa, ſine febri, aut ſaltem levisſima, ſine tusſi, aut rariore, & absq; propriis aliorum asthmaticorũ ſignis, principio qvidem inſultus cum pulſu fere naturali, eoq; progreſſu temporis ſenſim decreſcente, cum levisſimis cordis palpitationibus incipientibus, ſed cum ſuccesſiva pulſus diminutione, & inæqvalitate, aut per ſe, aut levi data occaſione, ingraveſcentibus, toties metuere debemus incicipientem cordis polypum, ſperare tamen poſſumus, qvia in principio tantum aut primo augmento tunc conſtitutus, priſtinæ valetudini ægrum reſtitui poſſe. Id enim obſervationes teſtantur, illos in qvorum corde hujusmodi corpora deliteſcunt, nunqvam integrâ frui valetudine, ſed cordis anxietatibus & palpitationibus obnoxios eſſe, & dyspnœa laborare, pulſumq; debilem & freqventius intermittentem habere, ac ſubito nonnunqvam interfici. Qvod ſi autem facta ex arte medicina, nihilominus cuncta in pejus ruant, ſpirandi nempe difficultas augeatur, pulſus magis magisq; minuatur & inæqvalis fiat, fereq; perpetua vel freqventisſima cordis palpitatio affligat, cum anxietatibus cordis atq; lipothymiis, ſubinde ingruentibus, nec non inſolitis pulſus, exilioris jam facti corroborationibus in tusſi, & ejusdem extra tusſim de more reſtitutionibus, tum certe non amplius dubitare licebit de polypi jam firmati præſentia; qvin potius prædicere posſumus, ægro hoc modo affecto, aut aliqvando ſubitâ ſuffocatione, aut ſuperveniente graviore ſangvinis per pulmones eruptione, vel ſuppuratione phthiſica, aut ſuccedente etiam tumore pedum oedematoſo atq; hydrope, neceſſario intereundum eſſe.

XVIII.

Qvibus ita ſe habentibus cavendum eſt malum ſtatim ab initio, anteqvam in graviores affectiones commigret, qvia tunc immedicabile cenſendum eſt. In curatione vero feliciter inſtituenda laborandum, ut cauſæ ad generationem polypi qvovis modo efficaces removeantur, & pullulantia jam ejus germina jactaq; jam prima ſtamina evellantur, ac univerſa ſangvinis maſſa priſtino fluori reſtituatur. Eaq; Diæta, Pharmacis & Chirurgia moliri convenit. Igitur facta ſan-

gvinis, ſi expediat, depletione, repurgatoq; à viſcidis ſordibus alimentorum canali, lympham digeſtricem iis imbuere decet corpuſculis, qvæ motu ſuo facili & conſtanti, figurâq; congrua, inteſtinam ſangvinis diviſionem motumq; paulatim augere, acidum coagulans temperare atq; invertere, & ramoſas, ad cohæſionem proclives, aut jam cohærentes, & in corde vel vaſibus obvios chyli & lymphæ grumulos, incidere, attenuare & divellere, idq; amica agitatione efficere poſſunt, ut illæ morboſæ particulæ l. debitam figuram motumq; recipiant, vel idoneæ ſaltem fiant, qvæ cum urina aliave qvapiam commoda innoxiaq; evacuatione ſeparentur & excludantur. Talibus corpuſculis prægnantia remedia copioſiſſima dantur. E cenſu vegetabilium eadem ſubminiſtrant ligna, cortices, radices aromaticæ & ligneſcentes, viſci, & herbæ omnes ſale volatili, plus minus oleoſo, vel nitroſo, gaudentes; qvorum prudenti ſelectu hic opus eſt, qvem medicæ prudentiæ committimus. Dictis vero ſubſtantiæ gummoſæ & reſinoſæ v.g. Gummi ammoniacum, Balſamum de Peru, aloe, Myrrha, & ex illis paratæ eſſentiæ, elixiria varia, Proprietatis, vitæ, &c. merito adduntur. Ex Regno Animali ſalium volatilium nota jam in vulgus etiam virtus eſt, adeo, ut crebrior eorũ in uſus abuſum fere degeneret; iiq; vel ſimplices ſunt, vel oleoſis & aromaticis vegetabilium particulis temperati, utriq; vero ad conſervandum reſtaurandumq; ſangvinis motum efficacisſimi. Cum qvibus tamen caute pariter agendum eſt, qvia impetuoſius ſangvinem exagitant, & facile periculoſas turgeſcentias eruptionesq; excitare poſſunt. Qvamobrem præmitti interponiq; illorum uſui debent, qvæ ſalem ſuum ſub terreis particulis occultant, & lentius agunt, ſuamq; activitatem diutius in ſangvinis maſſa exſerunt: Qvalia ſunt cornu cervi, ebur, dens apri, ſangvis hirci, priapus cervi, ceti &c. qvibus accenſenda ſunt marina qvædam, conchylia teſtacea, teſtæ oſtrearum, dens hippopotami, unicornu, oſſa capitis luc. piſc. lap. 69. mater perlarum &c. Cerebri orcæ, ſive ſic dicti ſpermatis ceti, uſus in diſſolvendo lacte ſangvineq; coagulato vulgatiſſimus eſt. Sed qvoniam hoc, ut & multa dictorum remediorum, particulis nimis mollibus conſtant, occurſui aliarum facile cedentibus, iis miſcere oportet, qvæ figura ſua, motuq; magis conſtanti incidendi ulterius reliqvias viſcoſitatis, atterendiq; plexum fibrarum majore virtute pollent: Talia præ ceteris ſuppeditant plantæ ſubmarinæ ſubſtantiæ lapideæ, & inter eas corallium, ut & muſcus marinus lapideus, ſive corallina, qvorum pulveres cum jam dictis, & qvæ ſeqventur, maritati hic maxime conveniunt, & à Cl. *Craanio* omnibus aliis anteferuntur.

Neq;

Neq; ſolutiones Coralliorum, qvas tincturas vulgo vocant, qvia ramenta illorum ſecum vehunt, penitus ſpernendæ ſunt. Qvem in finem ex familia Mineralium adhiberi poſſunt antimoniata, cinnabarina & chalybeata. Virtutes antimonii crudi, antimonii diaph. ſimpl. & martial. Bezoart. mineral. tam ſimpl. qvam ſolar. lunar. &c. nec non Cinnabaris nativæ & antimonii, neminem hodie latere poſſunt. Neq; ignota eſt vis mercurii dulcis, qvam in reſolvendo attenuandoq; viſcido egregiam præſtat, modo prudenter eodem utamur. Qvantum vero ad chalybeata attinet, ipſa cruda limatura, longâ trituratione in ſubtiliſſimum pollinem redacta, nec non minera chalybis, omnibus ejus præparatis longe præſtant; qvas tamen ſi qvis horreat, crocis atq; tincturis martialibus uti poterit. Hæ namq; cum ceteris tincturis metallicis id commune habent, qvod partim particularum ſubtilitate, conjuncta cum rigiditate, partim æthere transfluente, ſangvinis humorumq; reliqvorum motum augente, tum hic, tum aliis in morbis craſſos & torpentes humores ſuperent, & ad majorem fluiditatem diſponant, atq; obſtructionum clauſtra perrumpant; ut taceam, qvod in enervando acido coagulante plurimum qvoq; polleant. Unde qvidem immerito hodie tincturas Solares & aura potabilia nonnulli adeo contemnunt, cum legitime & per tritum, ope molæ philoſophicæ, parata magni potius æſtimanda ſint. Licet enim aurum vulgari illa forma tam fixum & ſolidum videatur corpus, tamen in illa corporis & figuræ ſoliditate deliteſcere majores ſubtiliſſimi agentis vires, jam multis experimentis notum eſt, ut ipſe etiam illuſtris Boyle, qvi diu ſimili qvodam præjudicio contra aura potabilia, aliasq; auri præparationes, laboravit, tandem experientiâ victus fateri cogitur, *de ſpecif. remed. cum corpuſculari Philoſophia concordia.* Ad ultimum de nitratis id omnibus eſt perſvaſiſſimum, qvod qvasvis coagulationes pituitoſas potenter reſolvant, & ſangvinis fluorem mire conſervent augeantq;: Cujusmodi ſunt nitrum depuratum, antimoniat. martiat. & vitriolat. &c. Ex qvibus qvidem facile qvis convenientia qvædam ſeligere, variaq; medicamenta componere poterit, nam ut collectis hic formulis paginas infarciamus, ſtultum pariter ac inutile exiſtimamus.

XIIX.

Pharmaciæ Diætâ conſentiat. Et qvia ſangvinis tenuitas motusq; potiſſimum ab aëre dependet, non impuro & inveterato, ſed in ſingula momenta recente; is itaq; tenuis ſit & ab omnis impuritatis labe immunis, qvo

tenuior,

tenuior & fluidior commodusq; naturæ ſangvis reddatur, & valentiore ſpiritus impetu cordi ac cerebro novus accedat vigor, corporiq; optata concilietur alacritas, ſolutis fæcibus ſangvinis, depulſisq; è corpore qvæ circulationis antliam obſtruere, aut aliter ejus motum impedire poterant: Præcipue autem omnes aëris ſubitaneæ mutationes ſtudioſiſſime ſunt fugiendæ. Utendum qvoq; cibo potuq;, qvi facilis ſunt digeſtionis, parumq; excrementi ſuppeditant, & attenuandi incidendiq; vim habent: Sic enim ſufficienti talium particularum copia inſtructus ſangvis pravam diatheſin in meliorem facilius, remediorum adjutus auxilio, commutabit. Et ſi in morbo aliqvo ſumma ſobrietas & moderatio, in hoc adhibenda eſt. Qvin & animi pathemata ſic moderanda, ut nullum ex illis exceſſu ſuo corpori noceat. Qvid enim illa importent, ex ſuperioribus conſtare poteſt. Similiter ſomnus & vigiliæ moderatæ ſint, hæ tamen illum excedant. Præſtat qvoq; motui & exercitio corporis moderato indulgere, qvam qviete nimia otioq; membra torpeſcere: Illud enim tum ad excrementorum exinanitionem, tum ad partium ſolidarum bonam & firmam habitudinem, tum ad fluidi faciliorem circuitum apprime confert. Qvandoqvidem enim corporis motum cordis & omnium muſculorum motus vegetior ſeqvitur, qvo ſæpius igitur in corde ſangvis conqvaſſatur, & ad vaſorum parietes allidi-tur, atq; in habitu corporis à ſyſtaltico fibrarum motu agitatur & concutitur, eo magis eum attenuari & à ſtagnationibus iſtis liberari, certum eſt, in qvas nutritia ſangvinis portio aliter ſatis eſt prona. Tandem vero excretorum etiam habeatur ratio, ut naturaliter procedant & ægri voto reſpondeant,

XIX.

Qvodſi vero adhibitis adhibendis, tantisq; omnibus, æger ad priſtinam valetudinem non redeat, ſed polypus in corde longiore tempore obduruerit, deſperandum eſt de illius reſtitutione, qvia ignota ſunt remedia, qvæ corpus tale compactum perfecte diſſolvere posſint. Tametſi vero curatio obtineri neqvit, nihil tamen non agendum, ut ſaltem bona Sangvinis diſpoſitio dictis modis procuretur, augmentumq; polypi præcaveatur & liber illius, iterata, qvotiescunq; reqviſierit necesſitas, venæ inciſione, per cor atq; pulmones & corpus univerſum commeatus ſervetur, vel ſolius leniminis & protrahendæ vitæ gratia

TANTUM.